

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060106

DOM
2017-05-05
Stockholm

Mål nr
M 5100-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-05-23 i mål nr M 89-16, se bilaga A

KLAGANDE

1. Brossen AB, 556695-9648
Box 66
791 22 Falun

2. GLSE Invest AB, 556761-1867
samma adress

Ombud för 1 och 2: Advokaterna EF och JF

MOTPART

Myndighetsnämnden för bygg- och miljöfrågor i Falu kommun
791 83 Falun

SAKEN

Förbud mot täktverksamhet på fastigheten XX i Faluns kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen Myndighetsnämndens för bygg- och miljöfrågor i Falu kommun beslut den 18 juni 2015, § 97, att förbjuda Brossen AB och GLSE Invest AB att bedriva sprängning, borrhning, grävning, schaktning och annan täktverksamhet på fastigheten XX.

Dok.Id 1335287

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

GLSE Invest AB och **Brossen AB** (bolagen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva Myndighetsnämndens för bygg- och miljöfrågor i Falu kommun (myndighetsnämnden) beslut den 18 juni 2015 om förbud mot täktverksamhet.

Myndighetsnämnden har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bolagen har hänvisat till vad som tidigare anförts och har lagt till följande:

Beslutet ska upphävas eftersom verksamheten redan prövats genom länsstyrelsens beslut den 14 februari 2014 med anledning av samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Länsstyrelsens beslut har sådan rättskraft att kommunen är förhindrad att ta upp frågan på nytt. Beslutet ska hävas också på den grunden att den verksamhet som bedrivs inte är täktverksamhet. Beslutet är dessutom inte proportionerligt.

På fastigheten XX finns ett berg med ett bergrum. I bergrummet och på angränsande mark avser bolagen att bedriva återvinning och hantering av olika avfallsslag. Verksamheten kommer att bestå i krossning och sortering av entreprenadberg, morän, betong, tegel och asfalt samt återvinning och flisning av träavfall från bygg- och anläggningsbranschen men även kompostering av rötter, buskar, växter och annat organiskt material, park- och trädgårdsavfall samt tillverkning av jordprodukter. Bergrummet är särskilt lämpat för denna typ av verksamhet på grund av sitt skyddade läge. För att möjliggöra tänkt verksamhet behöver dock bergrummet göras större samt ytterligare öppningar och hanteringsytor skapas. Detta innebär att en större mängd berg behöver sprängas bort. Uttaget av berg görs enbart i syfte att ge plats för verksamheten. Det primära syftet med uttaget är således inte att avyttra materialet, utan att bereda plats för verksamheten och öka åtkomsten i det aktuella bergrummet genom att skapa nya öppningar in till de tre skilda utrymmen som inryms i bergrummets bakre del samt utöka bergrummets volym. Nya hanteringsytor ska även

skapas i anslutning till bergöppningarna. Mängden massor är direkt avhängigt vilka utrymmen som tillskapas och bergmassorna blir då en biprodukt av arbetsföretaget. Massorna kommer att lagras på plats i avvaktan på att dessa antingen kan användas som utfyllnad för att jämna ut ytorna för den planerade verksamheten eller avyttras för försäljning. Eftersom platsen är begränsad anpassas också sprängningarna till detta. Losstagningen är en förlustaffär då kostnaderna för att ta loss berget beräknas till 127 miljoner kr och intäkterna beräknas uppgå till 125 miljoner kr. Hela företaget skulle vara en förlustaffär utan de framtida intäkterna för uthyrning av bergrummet och återvinningsytor. Sprängningsarbeten som sker för anläggningsändamål är mer kostsam än sprängning som används vid täktverksamhet.

Myndighetsnämnden har utvecklat sin talan i huvudsak enligt följande:

Verksamheten är en sådan tillståndspliktig täktverksamhet som avses i 9 kap. 6 § miljöbalken och 1 kap. 3 § och 4 kap. miljöprövningsförordningen (2013:251).

Beslutet att förbjuda verksamheten föregicks av flera anmälningar från bl.a. närboende till verksamheten. Det stora uttaget av berg kan få konsekvenser som måste beaktas med hänsyn till försiktighetsprincipen. Det kan vara svårt att bedriva tillsyn om inte verksamheten tillståndsprövas.

UTREDNINGEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Mark- och miljööverdomstolen har hållit sammanträde i målet. På bolagens begäran har förhör hållits med SE, styrelseledamot och delägare i bolagen. Vidare har på bolagens begäran vittnesförhör hållits med MH, bergsingenjör, och AÅ, Construction Manager på Ekokem AB. Som skriftlig bevisning har bolagen åberopat ett utlåtande från MH. I övrigt har parterna åberopat samma bevisning som i mark- och miljödomstolen. Syn har hållits på fastigheten.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Ska det överklagade beslutet upphävas på grund av formella skäl?

Mark- och miljööverdomstolen delar mark- och miljödomstolens bedömning att länsstyrelsens beslut den 14 februari 2014 angående de åtgärder som anmälts för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken inte har en sådan rättsverkan att det skulle förhindra myndighetsnämnden att fatta det nu överklagade beslutet. Det finns därför inte skäl att upphäva det överklagade beslutet på den grunden.

Utgör verksamheten tillståndspliktig täktverksamhet?

Bolagen har gjort gällande att den planerade verksamheten på fastigheten XX inte utgör täktverksamhet. Den verksamhet som bolagen avser att bedriva på fastigheten har uppgetts vara återvinning och hantering av olika avfallslag. För att utnyttja berggrummet och fastigheten i övrigt för detta ändamål behöver, enligt bolagen, bergmassor tas bort.

Mark- och miljööverdomstolen har i ett avgörande utvecklat vilka omständigheter som är avgörande för om en verksamhet ska anses vara en täkt eller inte. Vad som ska anses utgöra täkt bestäms inte bara av de faktiska åtgärderna som ska vidtas utan också syftet med dem. För att ett uttag ska falla utanför täktbestämmelserna måste det krävas att det uppgivna primära syftet med arbetsföretaget verkligen framstår som huvudsakligt och överordnat. Det får anses vara en täkt när brytningen i mer än ringa mån anpassas till själva uttaget och nyttiggörandet av materialet och inte i allt väsentligt styrs av vad som behövs för det samlade arbetsföretaget. Uttag som framstår som nödvändigt för att bereda plats för den primära verksamheten faller utanför. Det uppgivna primära syftet måste framstå som genomförbart inom en överblickbar tid (MÖD 2004:14).

SE har, ifråga om syftet med verksamheten uppgett bl.a. att berggrummet, som består av flera mindre rum, är bra för återvinningsverksamhet eftersom det har stor volym och ger skydd för väder och vind. Han har även uppgett att det finns flera intressenter som vill bedriva återvinningsverksamhet på platsen. För att det ska bli

möjligt att tippa massor direkt i bergrummet måste, enligt SE, en ny öppning till bergrummet skapas samt en ny väg och rummen behöver också göras större. Detta innebär att bergmassor ska sprängas bort men sprängningsarbetena måste utföras med försiktighet så att bergrummet inte skadas. SE uppger om syftet med verksamheten stöds av vad AÅ har berättat om varför Ekokem AB är intresserat av att bedriva verksamhet på platsen. Han har uppgett bl.a. att anläggningens geografiska läge är viktigt för Ekokem AB bl.a. på grund av närheten till en region med stora förorenade områden där företaget redan har uppdrag att ta om hand och behandla förorenade massor. Han har även redogjort för att bergrum är idealiska för omhändertagande och behandling av avfall då det är en skyddad och tät miljö. En förutsättning för verksamheten är också att det finns kringyta där man kan genomföra provtagning av massorna och sortera dem.

Genom förhören med SE och AÅ har det framkommit att det finns konkreta planer på en återvinningsverksamhet, att bergrummet är av central betydelse för verksamheten och att uttaget av berg är en nödvändighet för att bereda plats för den verksamhet som är tänkt att bedrivas på fastigheten.

Vid förhöret med MH har framgått att mängden berg som ska brytas inte är anmärkningsvärt stor för ett anläggningsarbete. Uttagets storlek kan därför inte ensamt ges någon avgörande betydelse vid bedömningen av det primära syftet med arbetena. Även om tidpunkten för när hela den tänkta anläggningen kan tas i drift i viss mån är beroende av hur snabbt de bortsprängda massorna kan avyttras är det utrett att uttaget i allt väsentligt styrs av vilka ytor som behövs för anläggningens drift. Genom förhöret med MH har även framkommit att sprängningen i närheten av bergrummet och i närheten av den allmänna vägen måste ske med viss försiktighet vilket därmed ökar kostnaderna. Uppgiften som lämnats av SE om att kostnaderna för borttagning av berg kommer att överstiga intäkterna från försäljningen av materialet talar för att det huvudsakliga och överordnade syftet med brytningen är att iordningställa återvinningsanläggningen.

SE har även uppgett att åtkomsten till bergrummet beräknas vara klar inom fem år och att arbetena med iordningställandet av ytan för sortering och förbehandling

kommer att ta cirka tio år. Arbetsföretaget beräknas således vara slutfört inom tio år vilket får anses vara en rimlig tid med hänsyn till de stora ytor som ska iordningställas. Syftet med verksamheten framstår alltså som genomförbart inom en överblickbar tid.

Bolagen har därmed visat att det primära syftet med uttaget är att bereda plats för återvinningsverksamhet och inte att bedriva täktverksamhet. Det har därför inte funnits skäl att förbjuda verksamheten. Överklagandet ska således bifallas och myndighetsnämndens beslut upphävas.

Mark- och miljööverdomstolen erinrar om att även om åtgärderna inte ska prövas som täktverksamhet kan de vara underkastade andra krav på förprovning eller tillsyn i andra former än för täkttillstånd.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Lars Borg, tekniska rådet Bengt Jonsson, hovrättsrådet Margaretha Gistorp, referent, och tf. hovrättsassessorn Erika Löwhagen.

Föredragande har varit Susanne Schultzberg

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-05-23
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 89-16

KLAGANDE

1. Brossen AB, 556695-9648
Box 66
791 22 Falun

2. GLSE Invest AB, 556761-1867
Samma adress

Ombud för 1-2: Advokat JF

MOTPART

Myndighetsnämnden för bygg- och miljöfrågor i Falu kommun
791 83 Falun

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Dalarnas läns beslut 2015-12-18 i ärende nr 505-7667-2015, se
bilaga 1

SAKEN

Förbud mot täktverksamhet på fastigheten Falun XX

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet

Dok.Id 455172

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

BAKGRUND

På fastigheten XX i Faluns kommun finns ett bergrum som klagandena ämnar utvidga. Utvidgningen av bergrummet innebär sprängning, schaktning och lagring av berg och morän. Åtgärderna för att utvidga bergrummet har anmälts till Länsstyrelsen i Dalarnas län (länsstyrelsen) för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Länsstyrelsen meddelade den 14 februari 2014 att länsstyrelsen inte har någon invädning mot att åtgärderna vidtas enligt anmälan.

Efter att en anmälan beträffande verksamheten på fastigheten inkommit beslutade Myndighetsnämnden för bygg- och miljöfrågor i Faluns kommun (nämnden) den 18 juni 2015 att förbjuda klagandena att bedriva fortsatt verksamhet i form av sprängning, borrhning, grävning, schaktning och annan täktverksamhet på fastigheten. Detta eftersom verksamheten enligt nämnden utgör en tillståndspliktig täktverksamhet för vilken klagandena saknar tillstånd.

Beslutet överklagades till länsstyrelsen som avlog överklagandet.

YRKANDEN M.M.

Klagandena har yrkat att mark- och miljödomstolen, med ändring av länsstyrelsens beslut, upphäver nämndens beslut om förbud mot täktverksamhet.

Till stöd för sin talan har klagandena i allt väsentligt uppgett samma omständigheter som de tidigare anfört med tillägg och förtydliganden i huvudsak enligt följande.

Syftet med den verksamhet som klagandena bedriver är inte täktverksamhet, utan verksamheten syftar primärt till att bereda plats för annan verksamhet.

Verksamheten utgör därför inte täktverksamhet.

Fastigheten är särskilt lämpad för återvinningsverksamhet på grund av sitt skyddade läge och inte minst på grund av det bergrum som inryms i berget på fastigheten,

vilket ger skydd för och mot omgivande miljö. För att fullt ut kunna nyttja bergrummet erfordras emellertid att bergrummet utvidgas, att den befintliga ingången till bergrummet görs större samt att ytterligare en ingång till bergrummet tillskapas. Detta kan endast ske medelst sprängning med följd att stora mängder sprängsten skapas som en biprodukt. Det primära syftet är dock, trots de stora mängder sprängsten som tillskapas, att bereda plats i berget för den verksamhet som ska bedrivas. Den sprängning som klagandena utför är av typen precisions-sprängning med små salvor, vilket utgör en betydligt dyrare metod än vad som används vid täktverksamhet där stora salvor används för att bryta ner berget i stora sjok för att sedan krossas. Hade det primära syftet med klagandenas verksamhet varit att nyttiggöra berget genom försäljning hade klagandena valt en mer sofistikerad och kostnadseffektiv sprängmetod. Under angivna omständigheter är det inte fråga om täktverksamhet i lagens mening.

Av länsstyrelsens motivering till beslutet kan konstateras att länsstyrelsen helt synes bortse från att det i förevarande ärende är fråga om exploatering av ett bergrum. Det är bergrummet som gör den aktuella fastigheten särskilt lämplig för den avsedda åtvinningverksamheten och avfallslagringen, av skäl som är lätta att förstå. Istället har länsstyrelsen helt valt att fokusera på mängden berg som behöver tas i anspråk för att möjliggöra för klagandenas verksamhet. Länsstyrelsen konstaterar härvidlag att mängden berg som behöver sprängas bort är mycket stor och är jämförbar med de uttag som sker vid andra tillståndspliktiga täkter inom länet. Klagandena gör gällande att mängden berg som ska tas i anspråk liksom övriga tillståndspliktiga täkters uttag i länet är ovidkommande för nu aktuell bedömning eftersom det uttag av berg som sker i klagandenas verksamhet inte primärt syftar till att nyttiggöra det uttagna materialet utan att bereda plats för annan verksamhet. Länsstyrelsen anför avslutningsvis att verksamheten på fastigheten enligt en samlad bedömning är en tillståndspliktig täkt samt att bolaget inte visat att det primära syftet är något annat än täkt. Länsstyrelsens slutsats är direkt felaktig och klagandena ställer sig frågande inför vad som ingått i den samlade bedömning som hänvisas till då någon diskussion kring de av klagandena åberopade omständigheterna inte redovisas överhuvudtaget i länsstyrelsens motivering till sitt beslut.

Vidare har verksamheten redan prövats genom beslut av länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut har sådan rättskraft att kommunen är förhindrad att ta upp frågan till prövning på nytt.

Nämndens beslut är inte proportionerligt.

Utöver tidigare ingiven utredning har klagandena åberopat ytterligare utredning till stöd för sin talan.

Nämnden har bestritt ändring av det överklagade beslutet.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att länsstyrelsens beslut att inte invända mot de åtgärder som anmälts för samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken inte kan anses ha sådan rättsverkan att nämnden, i egenskap av tillsynsmyndighet, skulle vara förhindrad att pröva frågan om den verksamhet som anmälts för samråd utgör en tillståndspliktig täkt.

Vad gäller frågan om den verksamhet som bedrivs av klagandena på fastigheten utgör en tillståndspliktig täkt eller inte gör domstolen följande bedömning.

Miljööverdomstolen (numera Mark- och miljööverdomstolen), MÖD, har pekat på ett antal omständigheter som är avgörande för om en verksamhet är en täkt eller inte (se MÖD 2004:14). Arbetsföretag som primärt syftar till att nyttiggöra uttaget material utgör enligt MÖD en täkt medan uttag som huvudsakligen görs för att ge plats åt annan verksamhet inte är att se som en täkt. Avgörande är de faktiska åtgärder som ska vidtas och syftet med dessa. Det uppgivna primära syftet ska vidare klart framstå som huvudsakligt och överordnat. Om brytningen i mer än

ringa omfattning anpassas till uttaget och nyttiggörandet av materialet och inte i allt väsentligt styrs av det samlade arbetsföretaget är verksamheten att se som en täkt. Det primära syftet ska även framstå som genomförbart inom en överblickbar tid. Det är verksamhetsutövaren som har att visa att uttaget huvudsakligen sker för ett annat ändamål än för att nyttiggöra materialet. Omfattningen av uttaget kan vägas in i bevisprövningen men dock inte i sig ges någon avgörande rättslig betydelse.

Klagandena har gjort gällande att det primära syftet med arbetsföretaget är att bereda plats för den återvinningsverksamhet som avses bedrivas i bergrummet på fastigheten. Som nämnts ovan är det klagandena som har att visa att uttag av berg på fastigheten huvudsakligen görs för att ge plats åt annan verksamhet.

Av utredningen i målet framgår att uttaget av krossat berg på fastigheten kommer att bli omfattande och vara jämförbart med, eller överstiga, de uttag som sker vid andra tillståndspliktiga täkter i länet. Enligt mark- och miljödomstolen är uttaget av sådan omfattning att det beviskrav som klagandena har att uppfylla måste ställas högt.

Domstolen betvivlar inte att ett syfte med arbetsföretaget är att bereda plats åt den planerade återvinningsverksamheten. Med hänsyn till att arbetsföretaget kommer att anpassas till möjligheterna att nyttiggöra det uttagna materialet, och mot bakgrund av det högt ställda beviskrav som omfattningen av uttaget leder till, anser domstolen dock att klagandena inte har visat att det huvudsakliga och överordnade syftet med arbetsföretaget är att bereda plats åt den planerade återvinningsverksamheten.

Då annat inte är visat än att den verksamhet klagandena bedriver på fastigheten primärt syftar till att nyttiggöra uttaget material utgör verksamheten en tillståndspliktig täkt. Nämnden har därför haft fog att förbjuda verksamheten. En miljöprövning bör göras innan täktverksamheten bedrivs. Förbudet kan därför inte anses oproportionerligt. Vad klagandena anfört kan inte leda till annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 13 juni 2016. Prövningstillstånd krävs.

Agneta Staff

Ola Lindstrand

I domstolens avgörande har tf. rådmannen Agneta Staff och tekniska rådet Ola Lindstrand deltagit. Målet har handlagts av beredningsjuristen Benjamin Rönne-Petersen.